

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/25781> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Mol, A.A.A.

Title: the connected Caribbean : a socio-material network approach to patterns of homogeneity and diversity in the pre-colonial period

Issue Date: 2014-05-13

Dutch summary

Een Verbonden Verleden: Een socio-materiële netwerkbenadering van de patronen van homogeniteit en diversiteit in de pre-koloniale Cariben

Deze dissertatie presenteert een nieuwe benadering om sociale en culturele diversiteit en homogeniteit in de pre-koloniale periode van het Caribische gebied te bestuderen. Het hiervoor ontwikkelde theoretische en methodologische raamwerk is ten dele ontleend aan het domein van de netwerkwetenschappen. Hiernaast concentreert deze benadering zich specifiek op de kruisverbanden tussen materiële culturele en sociale relaties. In andere woorden, hoe kan het exploreren van systemen van archeologische voorwerpen inzicht geven in sociale netwerken tussen mensen in het verleden en *vice versa*. Deze benadering wordt getest in vier “proof of concept” case studies, welke inspelen op bestaande vraagstukken in de Caribische archeologie. De twee overkoepelende thema’s in deze case studies richten zich op recente discussies rond de verbanden en interacties tussen cultureel verschillende gemeenschappen en de structuur en dynamiek van pre-koloniale socio-politieke organisatievormen.

Reeds sinds de eerste regionale studies is het duidelijk dat de pre-koloniale periode van het Caribisch gebied gekarakteriseerd kan worden door twee tegengestelde processen. Aan de ene hand vindt men er een grote lokale verscheidenheid in de praktijken omtrent en het repertoire aan materiële cultuur van de oorspronkelijke bewoners. Aan de andere kant bevat het archeologische bestand van deze regio aanwijzingen voor overkoepelende relaties tussen de samenlevingen en culturen van dit gebied. Het samenspel tussen de twee tegengestelde patronen van homogeniteit en diversiteit is wat het Caribisch gebied toen, maar ook vandaag de dag nog, zijn unieke karakter geeft. Archeologen die zich specialiseren in de pre-koloniale, inheemse geschiedenis hebben dit unieke regionale karakter al op vele manieren proberen te vatten. De Caribische archeologische literatuur grossiert dan ook in metaforen om dit fenomeen van eenheid in diversiteit te beschrijven, met benamingen als “mozaïek”, “caleidoscoop”, “(cultureel) vernis”, “chaos” en “eiland ritmes.”

Deze patronen in het archeologische bodemarchief zijn een weerspiegeling van een lange mobiliteits- en interactiegeschiedenis van mensen, dieren, goederen en ideeën, waardoor de regio al ver voor de komst van de Europeanen een complex, verbonden geheel vormde. Het is dus niet verwonderlijk dat onderzoek naar de ontwikkeling van mobiliteit en interactie door middel van het bestuderen van veranderingen in materiële cultuur altijd een van de kernpunten van de Caribische archeologie heeft gevormd. Dit type onderzoek kan worden samengepakt onder de noemer “cultuurhistorie”. Traditionele, cultuurhistorische benaderingen, waaronder

de “*modal approach*” van Irving B. Rouse het meest wijdverspreid en bekend is, zijn te vergelijken met de taxonomische systemen uit de biologie, gecombineerd met klassieke ideeën over culturele verspreiding, specifiek door middel van volksmigratie (Figuur 1.2). Methodologisch concentreren cultuurhistorische benaderingen zich op het categoriseren van groepen voorwerpen en het volgen van deze groepen in de geografische ruimte en door de tijd heen. Uitingen van materiële cultuur, met name aardewerk, worden op basis van een reeks (decoratieve) kenmerken binnen de een of de andere groep geïdentificeerd. De theorie is dat deze materiële cultuurgroepen correleren met de culturele en sociale organisatie en mobiliteit van menselijke gemeenschappen. De uitkomsten van deze lijn van onderzoek wezen op sterke verbanden tussen de culturen en samenlevingen van de Caribische eilanden met het gebied rond de Orinoco en Oost Venezuela.

Sinds het einde van de vorige eeuw kwam er echter een reeks aan archeologische vondsten en studies die dit idee weerspreken. Deze wezen op een grotere interne verscheidenheid van Caribische samenlevingen en culturen als ook die van hun wortels buiten de regio. Veel van de nieuwe opgedane inzichten conflicteerden met het monolithische karakter van traditionele cultuurhistorische theorieën. Het gevolg van deze nieuwe studies was een verandering in het denken over sociale en culturele verbanden in de Cariben en hoe deze het beste bestudeerd kunnen worden. Nieuwe ontdekkingen kwamen samen met een gevoel van “crisis” over de methodes van de traditionele cultuurhistorische benaderingen. De hierdoor ontstane omwenteling in de Caribische archeologie werd op de voet gevolgd door een hernieuwde focus op mobiliteit, uitwisseling en contacten tussen groepen, met daarin extra aandacht voor relaties tussen de eilanden en het vasteland van het gebied (ook wel de “Pan-Caribische theorie” genoemd).

Deze studie presenteert een nieuwe aanpak die de mogelijkheid geeft zowel de diversiteit en homogeniteit van Caribische, pre-koloniale culturen en samenlevingen in ogenschouw te nemen door middel van een netwerkwetenschappelijke exploratie van archeologische en ethnohistorische informatiebronnen. Dit wordt gedaan door deze bronnen van informatie te “abstraheren” als netwerken (d.w.z. er wordt een op data gebouwd model van gemaakt; Figuur 3.2 en 3.3). Deze netwerken kunnen dan verder verkend worden met behulp van netwerkwetenschappelijke concepten en metingen. Vanwege het vaak onvolledige karakter van de gebruikte datasets en de prille staat van dit type onderzoek in de (Caribische) archeologie is het nog niet mogelijk om een “zuivere” netwerktheorie (d.w.z. een theoretisch model uit de netwerkwetenschappen) te gebruiken om met de op data gebaseerde modellen te vergelijken. In plaats daarvan is er hier voor gekozen in de case studies traditionele Caribische archeologische theorieën over cultureel contact en socio-politieke organisatie als het ware te vertalen naar een ideaal netwerkmodel (Figuur 1.3 en 1.4). De op archeologische en historische informatie gebaseerde netwerken kunnen dan worden gebruikt om de bestaande archeologische theorie te weerspreken of juist te onderbouwen.

Voor de verdere interpretatie van deze netwerken is het noodzakelijk om een goede grip te hebben op de rol van objecten in sociale systemen en hoe dit beïnvloed wordt door de relaties tussen personen. Omdat zij traditioneel gericht zijn op

waargenomen relaties tussen (groepen) mensen, voorzien de netwerkwetenschappen echter niet in theorieën of concepten waarmee archeologische netwerken kunnen worden geïnterpreteerd. De oplossing hiervoor wordt in dit werk gevonden in een combinatie van archeologische, antropologische en Amerindiaans “ontologische” (d.w.z. gericht op de beleving van de originele bewoners) theorieën. Deze kaders hebben veel bij te dragen aan het denken over de onderlinge afhankelijkheid van voorwerpen en personen of, op een grotere schaal, van de materiële culturen en samenlevingen van de oorspronkelijke bewoners van het Caribisch gebied. De focus in deze studie ligt dus niet op de exploratie en analyse van traditionele sociale netwerken, maar op de ontwikkelingen en dynamiek in zogenaamde socio-materiële netwerken. Deze netwerken laten zich typeren als heterofoon (bestaande uit meerdere typen actoren), multiscalair (functionerend over meerdere schalen, bvb. lokaal, regionaal, interregionaal), temporeel overgankelijk (geplaatst in de tijd en gericht op processen), en onderling afhankelijk (ontwikkelingen in het ene netwerk hebben effect op het andere netwerk en vice versa).

De context van pre-koloniale netwerken

Het maken van een “Facebook” van het verleden is echter geen sinecure. Ten eerste is bij het interpreteren van de resultaten van netwerk studies de context altijd van groot belang. De reden hiervoor is dat netwerkmodellen qua structuur en dynamieken vergelijkbaar kunnen zijn, maar dat dit niets hoeft te zeggen over de reflectie van een netwerk in de realiteit. De structuur van mijn Facebook netwerk mag vergelijkbaar zijn met het netwerk van een metrostelsel, computers, voedselketens of het archeologisch bestand, maar in termen van wat deze netwerken doen en voorstellen zijn zij natuurlijk niet direct vergelijkbaar. Studies van “echte” netwerken vinden dus nooit in een vacuüm plaats. Wat dat betreft is het dus belangrijk om de context van deze studie, het Caribisch gebied en haar pre-koloniale culturen en samenlevingen, goed te doorgronden. Deze bezitten een aantal specifieke, dynamische en complexe contextuele parameters. Aan de andere kant zijn juist dit de factoren die een netwerkstudie in dit gebied en van deze periode bijzonder interessant maken.

Ten eerste is er de vraag hoe men het Caribisch gebied als geografische eenheid moet zien vanuit een netwerkperspectief. Sommige ideeën van de oorspronkelijke bewoners over de geografie van dit gebied zijn aan ons overgedragen in de vorm van historische documenten van Spaanse en andere Europese ontdekkingsreizigers, missionarissen, handelsreizigers, en geschiedschrijvers. Geen van deze bronnen of die uit de archeologie geven echter blijk van een inheems geografisch concept dat overeenkomt met ons beeld van het Caribisch gebied als geopolitieke of geoculturele entiteit. Dé Cariben zijn dus een “uitvinding” die stamt uit de vroeg-koloniale periode. Het via de grenzen van interactie en mobiliteitsnetwerken verder bepalen van de grenzen van het Caribisch gebied biedt geen uitkomst. Het is waarschijnlijk dat bewoners van de Caribische eilanden via een klein aantal stappen in een netwerk in contact stond met gemeenschappen ver voorbij de kusten van de Caribische Zee. Net zoals gewoon is bij andere archeologische studies, is het dus noodzakelijk om

in een studie als deze de uiterste geografische (of andere vorm van) begrenzingen van de netwerken vooraf duidelijk te omschrijven. Deze studie focust zich specifiek op de Noordoostelijke Cariben (het gebied van de oostelijke Grote Antillen tot aan de Leeward Islands; Figuur 2.1).

Een eerste PPA (*Proximal Point Analysis*) netwerk van de eilandgeografie geeft een beeld van een archipel waarin de verschillende eilanden op gelijkwaardige en opeenvolgende wijze verbonden zijn (Figuur X). Met andere woorden, gebaseerd op de geografie zijn er weinig verschillen in hoe centraal eilandgebieden gelegen zijn en is het PPA-netwerk te vergelijken met de connecties zoals men die kan vinden in het een “*lattice*” netwerk (Figuur 2.2 zie ook Figuur 6.1). Dit gebied wordt echter wel gekenmerkt door een grote geologische en ecologische variatie. Omdat dit effect heeft op het type en de hoeveelheid van materiaal- en voedselbronnen, zijn er toch gedifferentieerde relaties tussen de eilandgemeenschappen te verwachten.

Om gebruik te kunnen maken van het volledige scala aan natuurlijke rijkdommen waren overzeese reizen met peddelkano's tussen de eilanden van groot belang. Wat betreft deze reizen is het duidelijk dat maritieme mobiliteit aan de ene kant grote logistieke voordelen biedt boven die van landreizen en dat factoren zoals zichtbaarheid tussen eilanden en gunstige wind- en stromingsrichtingen lange afstandsreizen zeker mogelijk maakten. Hierdoor is er een beeld ontstaan van connectiviteit tussen eilanden waarbij de Caribische Zee functioneerde als een “watersnelweg”. Aan de andere kant hebben wij een onvolledig beeld van de culturele en sociale beleving van zeereizen in de pre-koloniale periode. Verder zijn de gesuggereerde sterftcijfers ten onrechte als laag gekwalificeerd. In andere woorden, de bestaande maritieme en navigatie-studies en modellen geven een uiteenlopend beeld van de mogelijkheden en moeilijkheden van zeereizen. Experimentele archeologische kanoreizen, zoals recentelijk ontplooid in het Martiniqueuse *Ioumoúlicou* project, en studies naar culturele en sociale factoren en ervaringen van zeereizen, kunnen in de toekomst grote mogelijkheden bieden om de maritieme connectiviteit in de regio beter te doorgronden.

In vogelvlucht laat de culturele en sociale geschiedenis van de pre-koloniale noordoostelijke Cariben zich kenmerken door de samenkomst, groei, krimp en wederopbouw van (inter)regionale interactienetwerken. De eerste kolonisatie van het gebied, vanaf zesduizend jaar geleden, vond plaats vanuit twee richtingen. Vanuit Midden Amerika naar Cuba en verder westwaarts en vanuit het laagland van Zuid Amerika naar Trinidad en verder noordwaarts. Rond 2000 BC kwamen deze twee kolonisatiestromen bijeen in de noordelijke Kleine Antillen. Na een lange periode waarin contact tussen de eilandregio's en het vasteland aanwezig maar wel summier was, ontstond er rond 200 BC een situatie waarin sociale en culturele interactienetwerken zich over een veel groter gebied gingen uitstrekken, vanuit alle kusten van het vasteland en de eilanden zien wij een diffuus en complex web van relaties tussen de verschillende archeologische assemblages. Deze periode staat daarnaast bekend om de relatief plotselinge opkomst van nieuwe vormen van materiële cultuur in de noordoostelijke Cariben, zoals het Saladoïde en Huecoïde aardewerk als ook persoonlijke decoratie en ceremoniële gebruiken en voorwerpen. Vaak werden deze gelinkt aan de eerder besproken migraties, maar nieuwe vondsten

laten zien dat er veel overlap bestond tussen de culturen en samenlevingen van de oorspronkelijke bewoners en mogelijke nieuwkomers.

Vanaf 500 AD vond er een tegengestelde ontwikkeling plaats. Contactnetwerken krompen en er was een steeds grotere diversiteit aan lokale materiële cultuurrepertoires en praktijken. Dit komt samen met belangrijke concentratie van de sociale en politieke structuur van de gemeenschappen in de regio. De uitkomst van dit proces mondde uit in de zogenaamde *cacicazgos*, grotere politieke collectieven onder leiding van een *cacique* of “chief”. Archeologisch blijft het hoe en waarom van deze ontwikkeling moeilijk vast te stellen. Op dit moment kennen wij de *cacicazgos* het beste vanuit de historische bronnen die vanaf 1492 via de eerste Europeanen in de regio beschikbaar zijn. Wel kunnen we vaststellen dat reeds ver voor contact met Europa de interactienetwerken in de regio zich echter weer in kwantiteit en complexiteit aan het uitbreiden waren. Vanaf AD 1000-1200 waren er weer meer contacten in en tussen de Grote Antillen en oostelijke Kleine Antillen. Het resultaat van deze lange geschiedenis van pre-koloniale ontmoetingen betekent dat rond de tijd van contact de Cariben een hoog diverse culturele, linguïstische en etnische samenstelling had.

De sociale netwerken van een gemiddeld persoon bestonden dus uit een keur aan mensen met verschillende achtergronden, talen en gebruiken, wat een zekere flexibiliteit in omgangsvormen gevraagd moet hebben. Om deze netwerken tussen mensen te begrijpen is het essentieel om te zien hoe vanuit de beleving van de oorspronkelijke bewoners hun dagelijkse interacties verweven waren met grotere “socio-cosmische” netwerken. Deze netwerken bestonden uit dieren, geesten, voorouders en andere “niet menselijke” wezens. Door vergelijkingen met etnografische studies van het tropisch laagland van Zuid Amerika te trekken en deze te verbinden met de materiële cultuur en de overgeleverde verhalen van de oorspronkelijke bewoners van het Caribisch gebied kunnen we een inzicht krijgen in hoe men dacht over deze socio-cosmische partners.

Een groot verschil tussen hedendaagse, Westerse samenlevingen en die van het pre-koloniale Caribisch gebied is dat men zich niet meer zondermeer verheven voelde boven of ondergeschikt aan “niet menselijke” wezens. Volgens deze zienswijze delen mensen, dieren, geesten en anderen misschien niet eenzelfde uiterlijk maar wel een overeenkomstige innerlijk met daarbij behorend gedrag en “cultuur”. In het bijzonder shamanen (*behiques*) hadden de mogelijkheid om door de uiterlijke verschijning van niet-mensen heen te zien en met deze wezens in contact te treden – een menselijke shamaan zou dus op bezoek kunnen gaan in het dorp van de schildpadden, daar schildpaddendansen doen en dronken worden van schildpaddenbier en omgekeerd zou een “schildpaddenshamaan” hetzelfde kunnen doen in een mensendorp. In deze ontologie of wereldbeleving, die door de antropoloog Viveiros de Castro “Amerindiaans perspectivisme” is genoemd, was het een kwestie van het aftasten van relaties en de bedoelingen begrijpen achter de acties van dieren, geesten, voorouders en goden. Er bestond dus een veel grotere mogelijke constellatie aan relaties met grillige en soms gevaarlijke wezens. In andere woorden, de dynamiek van pre-koloniale sociale netwerken was totaal anders dan wij heden ten dage gewend zijn. Dit is niet enkel een uitdaging voor

de archeologische interpretatie van de sociale en culturele diversiteit in het gebied, maar bovenal voor hoe men dit type relaties via de netwerkwetenschappen zou moeten kwalificeren én kwantificeren of op andere wijze inzichtelijk maken.

Netwerkbenaderingen toegepast op de archeologie

Waar de archeologische en antropologische theorie kunnen bijdragen aan het begrijpen van de context en de socio-culturele praktijk van interactie en mobiliteit in het gebied, zijn de netwerkwetenschappen juist bij uitstek geschikt om de structuur van de vaak complexe en diffuse patronen in het archeologisch bestand te kunnen karteren, exploreren en analyseren. Vooral de laatste paar jaar zijn er meer en meer archeologische studies bijgekomen die benaderingen toepassen uit de netwerkwetenschappen. Netwerkstudies in de archeologie zijn echter verre van nieuw. Ten eerste is er het veelvoorkomend gebruik van het begrip “netwerk” als metafoor voor handel, uitwisseling of andere vermoede sociale relaties in het verleden. Verder is er al sinds het begin van de archeologie als wetenschap de tendens om objecten en andere archeologische kenmerken in netwerk-achtige systemen te plaatsen (Figuur 3.1). Een goed voorbeeld is de typo-chronologie, waarin men aardewerk en andere materiële cultuur uitingen verbindt op basis van uiterlijke kenmerken en in de tijd rangschikt. Daarnaast komen er al sinds de jaren '70 bij tijd en wijlen archeologische studies uit die zich meer uitdrukkelijk verbinden met netwerkbenaderingen.

Niettemin kunnen de netwerkwetenschappen nog veel bijdragen aan archeologische studies. Ondanks dat de netwerkwetenschappen een stevige wiskundige basis hebben in de statistiek, topologie en met name de grafentheorie, is het in eerste instantie niet strikt noodzakelijk om van deze disciplines een diep specialistische kennis in huis te hebben om het toe te kunnen passen op archeologische netwerken. Van groot voordeel hierbij is de recente ontwikkeling van en grote keuze aan software die specifiek gebouwd is om netwerken te kunnen abstraheren, visualiseren, analyseren en modelleren. In deze studie is voornamelijk gebruik gemaakt van *visone*, gratis beschikbare software die zich specialiseert in het visualiseren en intuïtief onderzoeken van verbanden in allerlei verschillende typen relationele data. In deze studies worden de verzamelde data gepresenteerd als afbeeldingen met “nodes” (cirkels of andere symbolen) verbonden met “ties” (banden of relaties). Achter deze afbeeldingen houden zich echter matrices (tabellen met op de kruisingen van de rijen en kolommen de waarde of “kracht” van de ties) schuil die gebruikt kunnen worden om aspecten van het netwerk te meten.

De case studies richten zich vooral op drie meetbare aspecten van netwerken. Ten eerste zijn daar de metingen van het netwerk als geheel, zoals “dichtheid” en “afstanden”. Let wel dat deze termen binnen de netwerkwetenschap ene specifieke betekenis hebben. Afstanden worden bijvoorbeeld niet gemeten in geografische eenheden, maar in stappen in een netwerk (van een *node* naar een andere *node*). Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de populaire misvatting dat een willekeurig persoon slechts “zes handdrukken” of stappen in het mondiale sociaal netwerk van elkaar verwijderd is. Een tweede focus in de case studies ligt op het onderzoeken

van verschillende vormen subgroepen in netwerken, zoals netwerk componenten waarin alle nodes slechts via paden met alle andere *nodes* zijn verbonden (bijv. “ik ken haar niet persoonlijk, maar wel via via”), de totaal verbonden *cliques* (bijv. “wij zijn allen bekenden van elkaar”), of *n-cliques* (bijv. in een 2-clique “een bekende van een bekende behoort nog steeds tot de groep”; Figuur 3.2, 3.3 en Tabel 3.1). Een derde nadruk ligt hier op de “positionele analyse”, ook wel bekend als metingen van centraliteit in het netwerk, waarbij men kan berekenen hoeveel controle een individuele *node* heeft over andere *nodes* (Figuur 3.2, 3.3 en Tabel 3.2). Het is belangrijk om bij positionele analyses te onthouden dat men niet direct zaken zoals “macht” of “populariteit” meet, maar dat men deze kan afleiden uit de structurele positie van een *node*. *Degree* is het meest basale voorbeeld hiervan en telt simpelweg de hoeveelheid inkomende en uitgaande *ties* (bijv. “ik heb *n* kennissen”). Andere metingen, zoals bijvoorbeeld *betweenness*, richten zich op een meer strategische positie van *nodes* in een netwerk, waarbij er gekeken wordt op welke paden in een netwerk een *node* zich bevindt (bijv. “kennissen en anderen in mijn bredere netwerk zijn onderling niet in contact en moeten dit via mij laten verlopen”). Nog een ander voorbeeld van positionele analyse is de *status* centraliteit wat de positie van een *node* bepaalt aan de hand van de *ties* tussen andere nodes (bijv. “ik heb *n* kennissen, die zelf weer *n* kennissen hebben”).

Verbindende materie en materiële verbanden

Het in samenhang gebruiken van de bovenstaande metingen en in de context van de Caribische pre-koloniale periode vormt de basis van de netwerkbenaderingen in de case studies. Context en kwantificatie zijn echter niet voldoende om inzicht te krijgen in de kruisverbanden tussen het type netwerken waar archeologen normaliter mee werken (netwerken tussen voorwerpen) en het type netwerken waarin zij geïnteresseerd zijn (sociale netwerken in het verleden). In veel van de traditionele archeologie bestaat een loskoppeling tussen deze twee aspecten. De vorm van en strategieën in sociale netwerken in het verleden worden behandeld in archeologische theorie, waar de archeologische methodologie zich buigt over hoe objecten en andere archeologische kenmerken zich verhouden tot elkaar, in de ruimte en in de tijd.

Aan de andere kant zijn er al vele boekenkasten volgeschreven over de vraag hoe onze sociale relaties zich verhouden tot de “wereld der dingen” of, op breder vlak, hoe een samenleving zich verhoudt tot haar (materiële) cultuur. Naast de bekendere (sociaal en moreel) economische theorieën van grootheden als Karl Marx en Adam Smith, zijn de “contract theorieën” van de verlichtingsfilosofen Thomas Hobbes en Jean-Jacques Rousseau een goed voorbeeld hiervan. Hun ideeën zijn hier specifiek van interesse omdat zij zich richten op een gedachte-experiment wat gebaseerd was op de ervaringen van Europeanen met de volkeren van de Nieuwe Wereld. Beiden gaan ervan uit dat mensen in een “originele natuurstaat” (zoals men aannam in de Cariben aangetroffen te hebben) het “contract” tussen staat en bevolking mist. Dat wil zeggen dat allen in deze natuurstaat buiten een samenleving leefden. Het hebben van een samenleving was niet mogelijk vanwege individuele conflicten

door schaarste (Hobbes) of omdat men hier geen strikte behoefte aan had vanwege vrijelijk beschikbare, natuurlijke rijkdommen (Rousseau). Wat opvalt is dat er in deze natuurstaat echter ook een afwezigheid is van enige type bezittingen en (materiële) cultuur. Zowel Hobbes als Rousseau plaatsten de wil van mensen om materiële middelen te bezitten als een drijfveer om samen te komen in een samenleving.

Opmerkelijk genoeg, vinden we een soortgelijk idee terug bij de oorspronkelijke bewoners van het Caribisch gebied, maar dan verpakt in hun eigen ontologie. Zaken zoals vuur, ritens, gereedschap en ornamenten waren vaak in een oer- of “voortijd” verkregen of geroofd van niet-menselijke wezens door voorouders van de eerste mensen. De daden van deze voorouders hadden hun weerslag op de relaties tussen mensen en tussen mensen en niet-menselijke wezens in het heden – luipaarden zijn bijvoorbeeld in continue oorlog met mensen van nu omdat zij in het verleden beroofd zijn van hun vuur. Het verkrijgen van (materiële) cultuur in een voortijd was dus gekoppeld aan het de dynamiek van de perspectivistische “samenleving” in het heden.

Natuurlijk is er geen direct verband tussen deze hypothetische natuurstaat en de oorspronkelijke bevolking van het Caribisch gebied. Niettemin kan dit gedachte-experiment wel gebruikt worden om inzicht te krijgen in hoe de eerste contacten tussen Europeanen en de oorspronkelijke bevolking tot stand kwamen. Vanwege de vroegheid van dit contact kunnen deze ontmoetingen als een extensie beschouwd worden van (laat) pre-koloniale sociale en culturele praktijken. Wat opvalt is dat, in de afwezigheid van een bestaande taal of eerder bepaalde sociale structuren, de uitwisseling van voorwerpen een centrale rol speelde in de totstandkoming van sociale netwerken tussen deze personen en groepen met totaal verschillende achtergronden. Van specifieke interesse hier zijn het over en weer geven van al dan niet waardevolle voorwerpen tussen belangrijke figuren, zoals Columbus en inheemse *caciques*.

Ook in andere tijden en gebieden speelt materiële cultuur en specifiek het geven en terug geven van cadeaus een essentiële rol. Marcel Mauss, een Frans socioloog en etnograaf, heeft over dit fenomeen in de jaren '20 van de vorige eeuw een belangrijk essay geschreven wat diende als een uitgangspunt voor een studieveld dat zich specialiseerde op de totstandkoming en instandhouding van sociale relaties door middel van giften. Zich baserend op onder meer Maori uitwisselingssystemen, concentreerde Mauss zich in zijn essay op de aanwezigheid van een “geest”, d.w.z. een magische kracht, die ervoor zorgde dat cadeaus die gegeven waren ook gerecipieerd werden. Deze mystificatie van een sociaal feit leverde Mauss aanvankelijk veel kritiek op. Dit idee van een bepaalde (onverklaarbare) vorm van subjectiviteit in materiële cultuur keert echter recentelijk weer terug in nieuwe archeologische en materiële cultuurtheorie over de *agency of objects* (het idee dat objecten een sturende invloed hebben op menselijk gedrag).

Veel van de (etnografische) studies die er aan de hand van Mauss zijn originele studie gedaan zijn concentreerden zich echter niet op het idee van het object als subject, maar op de rol die de uitwisselingen van voorwerpen spelen in het creëren en behouden van sociale relaties tussen personen en *vice versa*. Aan de

hand van deze rijke literatuur is het mogelijk om vast te stellen dat het bij de kruisverbanden tussen voorwerpen en mensen niet zozeer draait om voorwerpen als menselijk of subject te behandelen, maar hoe de relaties tussen een persoon en zijn of haar voorwerpen zich reflecteert in zijn of haar relaties met anderen. Verder kijkend naar voorbeelden van uitwisselingssystemen zoals de Melanesische *kula*, waarin schelpen armbanden en kettingen tegen elkaar uitgeruild worden in een eeuwigdurende strijd om prestige, is het ook duidelijk hoe dit individuele kruisverband tussen hoe voorwerpen en personen snel kan uitgroeien naar een “socio-materieel netwerk” (Figuur 4.1).

Hiermee wordt een systeem bedoeld waarin juist het samenspel tussen sociale en materiële factoren de structuur en dynamiek van het netwerk bepalen. Mensen geven beweging en (inter)actie aan systemen van objecten, zichtbaar in de archeologie aan de hand van exotische objecten in archeologische assemblages of verschuivingen in materiële cultuur. Bekeken vanuit een Maussiaans perspectief geeft materiële cultuur de mogelijkheid sociale netwerken te “materialiseren” en zodoende interpersoonlijke of groepsrelaties onder meer publiekelijk te manifesteren, te manipuleren, te erkennen, of te herinneren.

Dit Maussiaanse perspectief vindt ook aansluiting in Amerindiaanse ideeën hierover. Het eerder besproken idee van Amerindiaans perspectivisme is namelijk niet slechts van toepassing op de relaties van mensen tot wat wij ook als levende wezens zouden beschouwen, maar ook op de relaties van mensen met de wereld der voorwerpen. Anders dan het resultaat van een “magische band” of vagelijk geconceptualiseerde objecten als subjecten was het volstrekt realistisch om te interacteren met voorwerpen zelf. Sterker nog, als we hedendaagse verhalen uit het tropisch laagland bekijken en deze vergelijken met wat Europeanen gerapporteerd hebben over het wereldbeeld van de oorspronkelijke bewoners van het Caribisch gebied, zien we dat dit type interacties zeer relevant was voor zowel sociale als socio-cosmische netwerken. Hierdoor konden individuen en groepen de hulp van bovenmenselijk wezens inroepen. Daarentegen kregen kregen deze gematerialiseerde geestwezens door hun interactie met mensen de mogelijkheid tot het manifesteren van hun eigen wil. Het resultaat hiervan was dat sommigen van hen pragmatische eisen gingen stellen als een woning, voedsel, en eerbewijzen. Het onderhouden van netwerken tussen mensen en bovenmenselijke wezens die gematerialiseerd waren als beeldjes, amuletten en andere typen voorwerpen was dus verre van onproblematisch. Toch zien wij dat door de tijd heen deze gematerialiseerde, socio-cosmische counterparts een steeds belangrijker rol gingen spelen in menselijke verhoudingen. Een dynamiek en proces wat ook sterk naar voren komt in de case studies.

Een hart van steen: netwerken tussen 3200 BC en AD 400

De eerste case study gaat dieper in op de bestaande ideeën rond de veranderingen in de culturen en samenlevingen in de periode van 3200 BC tot AD 400, met daarbij de focus op de periode waarin voor het eerst gemeenschappen opkwamen die Saladoïde en Huecoïde aardewerk gebruikten. De bestaande theorieën hierover

ondersteunen het beeld van een netwerk waarin cultureel superieure migranten de positie innemen van de autochtone bevolking zonder daarbij met hen in contact te treden (Figuur 1.4.a). Dit traditionele beeld wordt aan de kaak gesteld door een exploratie van de aanwezigheid van steenmateriaal afkomstig uit de Noordoostelijke Antillen in archeologische sites (Figuur 5.1 en 5.2). Eerdere studies hiervan hebben uitgewezen dat deze werden verspreid in de regio via directe verwerving en uitwisselingsnetwerken. Om het verloop van de exploitatie van en handel rond deze stenen bronnen in de tijd te kunnen volgen is deze langere periode opgedeeld in 5 kortere periodes.

Periode A (3200-2000 BC; Figuur 5.3) betreft de vroegste bewoning van de regio, bestaande uit kleine, rondtrekkende families die er waarschijnlijk opportunistische exploitatiestrategieën op na hielden. Vanwege de slechte archeologische zichtbaarheid is het moeilijk om iets met zekerheid vast te stellen over de contacten en mobiliteit van deze vroege bewoners. Wel is duidelijk dat vuursteen, het belangrijkste materiaal voor de vervaardiging van gereedschappen, betrokken wordt uit de directe regio. Periode B (2000-800 BC; Figuur 5.4) laat een soortgelijk, weinig helder beeld zien. Wel is er een grote groei in het aantal sites en worden de gebruikte vuursteenbronnen meer divers, terwijl de manieren van vervaardiging van vuurstenen gereedschappen juist minder divers worden. Eén bron springt boven de anderen uit: Long Island Flint, afkomstig van een klein eiland voor de kust van Antigua. De gemeenschappen die hier gebruik van maken vormen een duidelijke *clique*, maar zijn echter vooral geconcentreerd in de noordelijke Kleine Antillen. Er is een kleine mogelijkheid dat dit materiaal zich rond die tijd al een weg had gevonden naar Puerto Rico.

Dit is veel duidelijker in Periode C (800-200 BC; Figuur 5.5 en 5.6), waarin er duidelijk bewijs is voor de aanwezigheid van Long Island Flint voorbij de eilanden die zich het dichtst bij deze bron bevinden. Dit speelt op een grotere mate van connectiviteit in de regio, maar hoe deze precies is vormgegeven (via directe verwerving of via uitwisselingsnetwerken) is nog moeilijk te zeggen. Aan het einde van deze periode zien wij ook de opkomst van de eerste Saladoïde en Huecoïde aardewerk gebruikende gemeenschappen in de regio. De opkomst van deze aardewerkstijlen bracht ook een verschuiving in de steenassemblages en gebruik in de regio. Vanaf nu was er naast het gebruik van steen voor werktuigen ook een veel grotere rol weggelegd voor het decoratief gebruik van dit materiaal. Hoewel dit waarschijnlijk ook een verschuiving betekende in de sociale strategieën en relaties rond steengebruik is dit nog niet met zekerheid te stellen. Wel is het duidelijk dat er ondanks materiële cultuurverschillen tussen de vroegere gemeenschappen en de mogelijke nieuwkomers ook verbintenissen tussen hen waren. Beiden maakten gebruik van dezelfde vuursteenbronnen, met een prominent plaats voor Long Island Flint. Dit maakt het waarschijnlijk dat autochtone inwoners en nieuwkomers, ondanks eerdere ideeën over migratiegolven en culturele dominantie, toch onderdeel namen aan dezelfde interactienetwerken.

Dit patroon zet zich voort in Periode D (200 BC-AD 100; Figuur 5.7-5.9). Hier is voor het eerst sprake van een uitwisselingsnetwerk dat zich uitstreckte van Martinique tot aan Puerto Rico. In dit netwerk werden niet enkel grondstoffen

voor gereedschappen uitgewisseld, maar ook rijk bewerkte ornamenten van Puerto Ricaans serpentijniet en kornalijn uit Antigua. Niettemin bleef Long Island Flint in deze periode het meest wijd verspreide materiaal, waardoor het gemeenschappen van verschillende achtergronden in *cliques* en *2-cliques* verbond. In Periode E (AD 100-400; Figuur 5.9-5.13) werd deze verbindende rol van Long Island Flint nog verder versterkt. Een positionele analyse laat zien dat het juist de gemeenschappen waren die toegang hadden tot de grondstofbron van Long Island Flint die de beste strategische (*betweenness*) positie had in het netwerk. Het gaat te ver om hierin sociale ongelijkheid en de aanwezigheid van grotere groepsorganisatievormen te zien, maar men zou kunnen zeggen dat het juist deze uitwisselingsnetwerken waren tussen cultureel verschillende gemeenschappen, hier belicht vanuit de distributie van lokaal steen tussen gemeenschappen met hun eigen aardewerkrepertoires, die aan de basis stonden van de latere patronen van diversiteit en homogeniteit in de regio (Figuur 5.14).

Verreweg niet lokaal: de interactienetwerken van Kelbey's Ridge 2

De tweede casus concentreert zich op een gemeenschap aan de andere kant van het prehistorische spectrum, het 14de eeuwse Kelbey's Ridge 2. Dit was een kleine gemeenschap op het eveneens kleine eiland Saba, in de noordelijke Kleine Antillen. Het bijzondere aan deze archeologische site is echter dat het veel bewijs laat zien voor interactienetwerken binnen en buiten de eilandregio. Om beter inzicht te krijgen in wat voor type site Kelbey's Ridge 2 was is het mogelijk om, aan de hand van deze informatie, een zogenaamd ego-netwerk te construeren. Een ego-netwerk, ook wel een gecentraliseerd netwerk genoemd, is een specifiek type netwerkmodel dat zich focust op hoe de relaties van een *ego-node*, in dit geval de site Kelbey's Ridge 2, met en tussen andere *nodes* verschillende aspecten van *ego* kan bepalen. Het klassieke voorbeeld van een ego-netwerk stamt uit de sociologie en is een populaire toepassing van netwerkanalyse voor leken die bijvoorbeeld de structuur van hun eigen Facebook-netwerk willen bestuderen. Het idee is dat de relaties tussen de *ego* en tussen de *nodes* waarmee *ego* een relatie heeft iets zegt over de mogelijkheden die *ego* heeft om controle uit te oefenen op zijn of haar netwerk of juist gecontroleerd te worden door anderen (Figuur 3.5).

In de archeologie is het gebruik van ego-netwerken natuurlijk gecompliceerder, maar het kan niettemin gebruikt worden om een "schaalvrije" of multi-scalair perspectief te verkrijgen van de interactienetwerken waarin een gemeenschap participeerde – i.t.t. bijvoorbeeld de eerste case study waarin de analyse zich op het niveau van gemeenschappen in de regio bevond. De verschillende lijnen van bewijs in Kelbey's Ridge 2 bestaan bijvoorbeeld niet enkel uit uitwisselingsrelaties van producten en grondstoffen met andere eilanden, maar ook op relaties binnen de site zelf. Een voorbeeld hiervan is de relaties die de bewoners van de site gehad moeten hebben met hun voorouders: overledenen bleven geïntegreerd in het leven van alle dag doordat zij begraven werden in (open) putten en hun botten werden herhaaldelijk verplaatst of op andere manieren gemanipuleerd. Verder laat de

vondst van ceremoniële artefacten – zogeheten “driepunters” en een snuifpijpe, gebruikt om hallucinogene middelen te inhaleren – zien dat de bewoners van Kelbey’s Ridge 2 onderdeel waren van de reeds besproken socio-cosmische netwerken (Figuur 6.2). Voorbij de grenzen van het dorp had Kelbey’s Ridge 2 een impact op de bredere regio doordat het toegang had tot de rijke visgronden van de Saba bank en omdat het zich op het snijpunt bevond van uitwisselingsnetwerken van de noordelijke en meer zuidelijk gelegen Kleine Antillen. Deze strategische ligging biedt misschien ook een verklaring voor de interregionale contacten van Kelbey’s Ridge 2 met de Grote Antillen, waarvan de daar gelegen *cacicazgos* een steeds belangrijkere culturele en waarschijnlijk ook politieke invloed gingen uitoefenen op dit gebied. Alles bijeen genomen karakteriseert Kelbey’s Ridge zich in zijn ego-netwerk (Figuur 6.3), ondanks de geringe grootte van de gemeenschap en het eiland waarop deze gelegen was, als een belangrijke en zelfstandige speler in de complexe culturele en sociale netwerken van de 14de eeuw.

***Caciques* en hun collectieven: leiderschap in de pre- en vroeg koloniale Grote Antillen**

De derde casus gaat specifiek over deze *cacicazgos* zoals zij beschreven werden door de Europeanen aan het eind van de 15de eeuw. Ondanks een lange en rijke traditie van archeologisch onderzoek in onder meer Puerto Rico en Oost Hispaniola (de Dominicaanse Republiek), is het zeer moeilijk om archeologisch vat te krijgen op de mogelijke structuur en dynamiek van de politieke netwerken in de regio. Dit is problematisch aangezien *cacicazgos* en hun leiders, de *caciques*, vaak verkeerd worden gerepresenteerd als koninkrijken en koningen door de vroeg-koloniale kronieken enerzijds en anderzijds als een typisch voorbeeld van chieftdommen in de antropologische literatuur. Aan de hand van een ethohistorische studie beargumenteer ik dat *caciques* noch koningen of autocratische chiefs aan de top van de politieke piramide waren (Figuur 7.1).

In plaats daarvan moeten wij de *cacicazgos* zien als bestaande uit een collectief van belanghebbenden. Voorbeelden hiervan zijn de *cacica*, de vrouw van de *cacique*, die vanwege de matrilineaire familieverbanden de eigenlijke controle had over de gemeenschappelijke rijkdommen en de nauwste (bloed)banden met de lokale bevolking. *Nitatnos* waren ook bondgenoten van de *cacique*, zij verzorgden onder meer de relaties met andere leiders en hoogwaardigheidsbekleders. *Behiques* (shamaanachtige, rituele specialisten) waren degenen die de politieke netwerken van mensen verbonden met die van de geesteswereld. Zoals reeds eerder besproken waren deze socio-cosmische netwerken ook van grote invloed op het leven van alledag en zeker in de machtsverhoudingen tussen *cacicazgos*. Samen vormden deze politieke actoren een collectief waarin het succes van de een afhing van het succes van de ander. Een analyse van status centraliteit in een geïdealiseerd model geeft deze onderlinge afhankelijkheid goed weer (Figuur 7.3).

Aan het hoofd van dit collectief stond wel degelijk de *cacique*, maar zijn daadwerkelijke macht en de daar bijkomende verantwoordelijkheden was verdeeld in zijn collectief. Om precies te zijn was het grotere politieke netwerk

onderverdeeld in politieke economieën waarin specialisten hun eigen rol te spelen hadden: de rituele economie, de interne gemeenschapseconomie en de externe gemeenschapseconomie. Doordat deze economieën communicerende vaten waren, had een onbalans in de een echter ook negatieve invloed op de status van de andere. Een verder kenmerk van dit systeem was een afhankelijkheid van de continue aanwas van (relaties met) menselijke en niet-menselijke wezen van buiten. De gezondheid van een cacicazgo kon dus niet zozeer afgelezen worden aan zijn materiële rijkdom, maar aan het succes van zijn “HR management”.

Terugkijkend in de tijd houden deze elementen van de laat pre-koloniale *cacicazgos* waarschijnlijk verband met de ontwikkeling van leiderschap en politieke organisatievormen in een veel vroegere periode, besproken in de eerste case study. Door instabiele interpersoonlijke verbanden hadden de leiders die de voorlopers waren van de latere *cacique* moeite om een blijvende politieke eenheid te smeden. Vanuit een netwerkperspectief waren deze leiders als het ware “manusjes van alles” en moesten zij continu schipperen tussen de politieke verhoudingen binnen de eigen groep en die met andere groepen en individuen van menselijke en niet-menselijke wezens. Het resultaat hiervan was dat na de dood of het falen van één leider de groep makkelijk uit elkaar kon vallen – de reden dat in de vroege periode nog geen grotere politieke eenheden zichtbaar zijn in de archeologie van de regio. Het is waarschijnlijk dat de succesvollere leiders en gemeenschappen juist diegenen waren die macht en verantwoordelijkheid deelden. Dit is ook weerspiegeld in de overgangperiode tussen AD 500 en 1000 waarin er een verschuiving is van het verkrijgen van persoonlijke status naar die van het verankeren van de status van een gemeenschap of andere type collectief. Eens te meer speelde materiële cultuur hierbij een grote rol, enerzijds in het smeden van politieke allianties en anderzijds als materialisatie van potentieel machtige maar beïnvloedbare bondgenoten uit de geesteswereld.

Facebook van het verleden: de sociale en stilistische relaties van schelpen gezichten

Op deze laatste twee aspecten wordt uitgebreid ingegaan in de laatste netwerkstudie. Deze richt zich op de diversiteit en homogeniteit in het repertoire van voorwerpen dat bekend staat onder de noemer “Taíno”. Deze term wordt dikwijls verbonden aan de volkeren die in de Grote Antillen leefden in de eeuwen voor en tijdens het eerste contact met Europeanen: de “Taíno”. Omdat geen van de volkeren van de Grote Antillen zichzelf echter aanduidde als “Taíno” zou het eigenlijk juist zijn om dit begrip te verbinden aan een breed gedeelde materiële cultuur waaronder een grote variabiliteit schuil gaat, door de archeoloog William Keegan ook wel een “verniss” genoemd (i.v.m. eenzelfde eenheid in diversiteit in het eerder besproken Saladoïde aardewerk). Maar wat betekent het precies als een cultuuruiting aangeduid wordt als “verniss” en welke sociale en culturele relaties liggen hieraan ten grondslag?

Naast studies naar andere typen objecten, kan de studie naar gezicht-afbeeldende schelpen amuletten en ornamenten, ook wel bekend als *guaizas*, hier inzicht in geven (Figuur 8.2). De gezichten lijken allen op elkaar maar zijn echter ook allen

uniek. Deze paradox laat zich ten eerste uitleggen door het gebruik van dit type voorwerpen als giften. Deze uniciteit en tegelijkertijd herkenbaarheid van deze objecten zorgden ervoor dat zij bij uitstek geschikt waren om gegeven te worden aan bezoekende leiders en andere hooggeplaatste gasten. Dit wordt ondersteund door de beschrijvingen van ontmoetingen tussen Europeanen en *caciques* waarin het schenken van *guáizas* een veel gebruikte uitwisselingsstrategie vormde.

Het is mogelijk om dit idee verder uit te diepen door een netwerk van de uiterlijke stijlkenmerken van deze voorwerpen te maken, als het ware creëert dit letterlijk een Facebook van schelpen ornamenten (Figuur 8.3 en 8.4. Hieruit komen twee patronen naar voren. Ten eerste delen alle voorwerpen een paar elementen met andere in het netwerk. Desalniettemin delen zij zelden een merendeel van hun uiterlijke kenmerken met een ander object. De dichtheid of *density* (de hoeveelheid aanwezige *ties* t.o.v. de maximaal mogelijke hoeveelheid *ties*) van het stilistisch netwerk is dus erg laag (rond de 18%; Figuur 8.5). Dit lijkt een abstract gegeven, maar als men de dichtheid zou meten bij een reeks voorwerpen waarvan het ontwerp en de fabricage gestandaardiseerd is, bijvoorbeeld een modern frisdrankblikje, zou zo'n stilistisch netwerk een dichtheid hebben van (tegen de) 100%. Uniekheid was dus wel degelijk van belang bij het ontwerp van deze voorwerpen. Sterker nog, een tweede patroon in het netwerk laat zien dat er een omgekeerde correlatie is tussen objecten die dichtbij elkaar terug gevonden zijn en hun uiterlijke gelijkenissen. In andere woorden, voorwerpen uit dezelfde regio lijken juist minder op elkaar (Figuur 8.6 en 8.7). Dit is een andere aanwijzing dat deze voorwerpen met opzet uniek gemaakt werden. Bij dit type "Taíno" materiële cultuur kan men dus inderdaad spreken van een vernis of, in deze context misschien toepasselijker, een familiegelijkenis. Net zoals een familie van mensen waren de patronen van gelijkenissen van dit type voorwerpen zodanig dat men wel over een homogeen verband kan spreken, maar bij nadere inspectie blijken de *nodes* in deze groepen toch unieke individuen te zijn.

Het was wel belangrijk voor het succes van deze objecten als geschenken dat zij een brede esthetische en sociale waarde bleven houden. Hier valt een vergelijking te trekken met veel van de andere laat pre-koloniale materiële cultuur en zeker in het type objecten wat een grotere rol zou spelen in sociale, politieke en socio-cosmische netwerken (Figuur 8.1). De grote gemene deler van al deze objecten is een focus op het gezicht en specifiek de mond en ogen. Als wij ons een bezoek van de ene aan de andere *cacique* zouden voorstellen, zou dit gepaard gaan met het gebruik van een grote hoeveelheid aan gezicht-afbeeldende voorwerpen: men dronk en at uit aardewerk met gezichten als handvaten, men zat op ceremoniële stoelen met hoofden die uit het zitvlak staken, beelden met uitvergroete hoofden sloegen de onderhandelingen gade, en men wisselde ornamenten en amuletten uit die ook voor het thuisfront een bekend gezicht waren. Op deze manier was de circulatie en diffusie van gezicht-afbeeldende materiële cultuur dus van groot belang voor het voortbestaan van sociale netwerken en lagen zij ook ten dele ten grondslag aan de patronen van homogeniteit en diversiteit van de pre-koloniale periode.

Conclusie: Caribische verbanden

Deze dissertatie rijgt drie archeologische thema's aan elkaar die in het verleden vaak als losse strengen werden gezien: culturele homogeniteit en diversiteit, archeologische netwerkbenaderingen en de kruisverbanden tussen socialiteit en materialiteit. Dit is gedaan door de ontwikkeling van een raamwerk aan netwerk concepten en antropologische theorieën die verder zijn geoperationaliseerd in de hierboven besproken casussen. Een van de doelen is hiermee zeker bereikt: de mogelijkheid om dit type studie in de Caribische archeologie uit te voeren is aangetoond. De hier ontwikkelde aanpak en de uitwerking in de casussen is slechts een eerste verkenning van de mogelijkheden. Toch laten de case studies al duidelijk zien waar dit type aanpak voordelen heeft boven meer traditionele cultuurhistorische benaderingen. Hier moet de kanttekening bij geplaatst worden dat de hier voorgestane benadering zich niet zozeer distantieert van de traditionele en succesvolle cultuurhistorische benaderingen in de Caribische archeologie, zoals sommige recente studies, maar deze juist probeert te vernieuwen.

Een archeologische netwerk aanpak geeft de mogelijkheid om voorbij het monolithische denken te gaan, door zowel de overkoepelende diversiteit en homogeniteit van de pre-koloniale Cariben in ogenschouw te nemen. Dit biedt nieuwe mogelijkheden in de archeologische methodologie van classificatie en categorisering maar ook binnen de ideeën over de sociale geschiedenissen van samenlevingen. Verder plaatst het de archeologie binnen een bredere stroom aan sociale, economische en natuurwetenschappelijke disciplines die zich allen verbonden zien in de studie van netwerken.

Archeologie en netwerkwetenschappen hebben elkaar veel te brengen, maar hierbij moet wel oog blijven voor de specifieke vragen, methodes en doelstellingen van beide vakgebieden. Een heikele kwestie hierin blijft hoe men de netwerkwetenschappelijke benaderingen kan verbinden met zowel de archeologische geschiedschrijving over mensen gebaseerd op studies naar objecten als ook de perceptie van de sociale realiteit in het verleden. Antropologische en archeologische theorieën die de sociale, materiële en cosmische dynamieken van relaties en samenlevingen aan elkaar verbinden bieden hier uitkomst.

Ten laatste is het belangrijk om de studie van netwerken in het Caribisch gebied binnen een breder kader te plaatsen. Ten eerste weerspreekt deze en soortgelijke studies de karakterisering van de oorspronkelijke bewoners van het Caribisch gebied als vreedzame, niet materialistische naïevelingen, een nog steeds populaire stereotypering die ontstaan is door Europese koloniale representatie. Uit deze en andere studies blijkt dat dit beeld vervangen moet worden door een waarin deze samenlevingen en culturen eerder getypeerd worden door hun culturele flexibiliteit, insluitende sociale strategieën en een zeker oog voor ondernemerschap. Een verdere (v)erkenning van Caribisch inheemse netwerken is ook van grote waarde voor als we de fundamenteën van de hedendaagse, globaliserende netwerken beter willen begrijpen. Het is hiervoor noodzakelijk dat we voorbij de grenzen van de Caribische pre-koloniale periode kijken naar de invloed van de oorspronkelijke

bevolking op de trans-Atlantische netwerken van de koloniale periode. Wanneer we dit zouden doen zou het goed mogelijk zijn dat, ondanks dat zij tot een verre en voor ons exotische geschiedenis lijken te behoren, onze eigen complexe en diverse netwerken voor een gedeelte hun wortels en weerklank vinden in de netwerken van het Caribische verleden.